

ศัพท์สงครามและนโยบายทางการทหาร

โดย นาวาเอก รองศาสตราจารย์ ทองใบ วีรานันท์ทางกูร
กองวิชากฎหมายและสังคมศาสตร์

๑. ANZUS PACT แปลว่า กติกาแอนซัส

เป็นสนธิสัญญาความเป็นพันธมิตรแบบไตรภาคี (สามฝ่าย) ที่ลงนามกันเมื่อ ค.ศ.๑๙๕๐ โดย ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และสหรัฐอเมริกา มีวัตถุประสงค์เพื่อพิทักษ์ความมั่นคงของภาคพื้นแปซิฟิก สนธิสัญญานี้ซึ่งมีผลบังคับใช้โดยไม่กำหนดเวลา มีข้อกำหนดว่าการโจมตีต่อภาคีแห่งสนธิสัญญา สามชาติไม่ว่าจะเป็นชาติใดให้ถือว่าเป็นอันตรายต่อภาคีทั้งสามชาติ และว่าภาคีแห่งสนธิสัญญานี้ แต่ละชาติจะดำเนินการเพื่อเผชิญกับอันตรายร่วมกันตามกระบวนการทางรัฐธรรมนูญของแต่ละชาติภาคี และชาติภาคีได้ตกลงกันด้วยว่าจะเพิ่มศักยภาพการป้องกันร่วมกันด้วยการช่วยเหลือตนเองและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันไปพร้อม ๆ กัน

กติกาสัญญาแอนซัสได้รับการออกแบบมาเพื่อใช้แก้ปัญหาข้อขัดข้องจากการที่ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ไม่เห็นด้วยกับสนธิสัญญาสันติภาพญี่ปุ่น และภายหลังจากที่ฝรั่งเศสได้พ่ายแพ้ทางการทหารในอินโดจีนเมื่อปี ค.ศ.๑๙๕๔ แล้วนั้นทางรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา คือ นายจอห์น ฟอสเตอร์ ดัลลัส ได้หาทางขยายสนธิสัญญานี้ และหาทางปกป้องเอเชียใต้จากการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยการจัดตั้งสนธิสัญญาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ซีโต) ซึ่งเป็นองค์การที่มีขอบข่ายการทำงานที่กว้างขวางกว่ากติกาสัญญาแอนซัส ถึงแม้ว่าซีโตจะได้สลายตัวไปแล้วตั้งแต่ปี ค.ศ.๑๙๗๗ แต่กติกาสัญญาแอนซัสยังคงมีผลบังคับใช้ต่อไป กติกาสัญญาแอนซัสยังมีตัวช่วยเสริมคือกติกาสัญญาแบบทวีภาคีอีกหลายฉบับระหว่างสหรัฐอเมริกากับชาติเอเชียหลายชาติ เช่น ที่สหรัฐอเมริกาทำกับฟิลิปปินส์ กับญี่ปุ่น กับไต้หวัน และกับเกาหลี นอกจากนี้แล้วกติกาสัญญาแอนซัสก็ยังเป็นการให้การรับรองด้วยว่าสหรัฐอเมริกาได้เข้ามาสวมบทบาทแทนอังกฤษในการสร้างความมั่นคงให้แก่สองสมาชิกในกลุ่มเครือจักรภพกล่าวคือออสเตรเลียและนิวซีแลนด์อีกด้วย อย่างไรก็ตามเมื่อปี ค.ศ.๑๙๘๗ สถานภาพของกติกาสัญญาแอนซัสในฐานะเป็นข้อตกลงความเป็นพันธมิตรในการป้องกันร่วมกันได้รับการกระทบกระเทือนจากข้อขัดแย้งที่ฝ่ายนิวซีแลนด์ประท้วงสหรัฐอเมริกาที่นำอาวุธนิวเคลียร์เข้ามาในภูมิภาคนี้

๒. BAGHDAD PACT แปลว่า กติกาสัญญาแบกแดด

เป็นสัญญาพันธมิตรมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาสันติภาพและความมั่นคงในตะวันออกกลาง ซึ่งใช้เป็นรากฐานเพื่อพัฒนาเป็นองค์การสนธิสัญญากลาง (เซนโต) ในกาลต่อมา กติกาสัญญาแบกแดดลงนามกันเมื่อ ค.ศ.๑๙๕๕ โดยอิรัก และตุรกี กับมีอังกฤษ ปากีสถาน และอิหร่านให้ภาคยานุวัติในปีเดียวกัน สมาชิกทุกชาติของสันนิบาตอาหรับและมหาอำนาจตะวันตกสำคัญ ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการชำระไว้ซึ่งความมั่นคงในตะวันออกกลางต่างได้รับเชิญให้เข้าร่วมเป็นภาคี แต่ก็ไม่มีชาติใดมาร่วมด้วยแม้แต่

ชาติเดียว เมื่อปี ค.ศ.๑๙๗๕ ได้เกิดการปฏิวัติในอิหร่านซึ่งส่งผลให้อิหร่านถอนตัวออกจากการเป็นภาคี และเกิดการล่มสลายของเซนโตไปในที่สุด

กติกาสัญญาแบกแดดได้พัฒนาขึ้นมาภายใต้การสนับสนุนของสหรัฐอเมริกา และสหรัฐอเมริกา ได้ใช้กติกาสัญญาฉบับนี้เป็น "แนวป้องกันแนวเหนือ" ทางด้านภูมิภาคตะวันออกกลางในระบบเครือข่าย พันธมิตรทั่วโลกของสหรัฐอเมริกา ที่จัดสร้างขึ้นโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา นายจอห์น ฟอสเตอร์ ดัลลัส เพื่อใช้ปิดล้อมการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ ถึงแม้ว่าสหรัฐอเมริกา จะมีได้ เข้าร่วมเป็นภาคี ของกติกาสัญญานี้โดยตรงแต่ก็มีผู้แทนของสหรัฐอเมริกา เข้าร่วมในการประชุมคณะกรรมการ เซนโตและสหรัฐอเมริกา ก็ยังได้ลงนามในกติกาสัญญาความมั่นคงแบบทวิภาคี (สองฝ่าย) กับ อิหร่าน กับปากีสถาน และกับตุรกี นอกจากนี้แล้วสหรัฐอเมริกา ก็ยังให้ความสำคัญแก่กติกาสัญญา แบกแดดโดยให้การช่วยเหลือทางด้านการทหารและการป้องกันประเทศแก่หมู่ภาคีกติกาสัญญานี้ แต่ฝ่าย สหภาพโซเวียต (ในอดีต) ได้ประณามกติกาสัญญาแบกแดดและเซนโตว่าเป็นเครื่องมือของพวกจักรวรรดินิยมที่มีเป้าหมาย ในทางรุกราน ขัดตกลงความเป็นพันธมิตรในทางความมั่นคงฉบับนี้มีลักษณะอ่อนแอ มาตั้งแต่ก่อกำเนิดเพราะว่าไม่มีรัฐอาหรับต่าง ๆ เข้ามาร่วมเป็นสมาชิกเลย แม้แต่ปากีสถานซึ่งเป็นภาคี สมาชิกก็ได้หันไปดำเนินนโยบายเป็นกลางเสียในภายหลัง ส่วนสหภาพโซเวียต (ในตอนนั้น) ก็ไม่ได้ ให้ความเกรงกลัวกติกาสัญญานี้แต่อย่างใด และได้ลำเลียงอาวุธให้แก่ประเทศอาหรับหลายประเทศ สำหรับฝ่ายอังกฤษนั้นก็ให้หมดอำนาจทางทหารในตะวันออกกลางไปเลย

๓. BILATERAL SECURITY PACT แปลว่า กติกาสัญญาความมั่นคงแบบทวิภาคี

เป็นสนธิสัญญาระหว่าง ๒ ชาติที่ให้สัญญากันว่าจะให้การสนับสนุนทางการทหารแก่กันและกัน ในกรณีที่ถูกโจมตีจากรัฐที่สาม กติกาสัญญาความมั่นคงแบบทวิภาคีอาจจะจะเป็นแบบที่ให้การช่วยเหลือ อย่างฉับพลันและโดยไม่มีเงื่อนไขในกรณีที่มีการโจมตีต่อชาติภาคีชาติหนึ่งชาติใด หรืออาจจะ เป็นแบบให้ ชาติภาคีได้แต่ขอคำปรึกษาหารือกันเท่านั้นก็ได้ กติกาสัญญาแบบสองฝ่ายนี้อาจจะใช้กับรัฐที่สามที่ทำการ โจมตีชาติภาคี หรืออาจจำกัดการใช้เฉพาะการโจมตีที่กระทำโดยรัฐนั้นรัฐนี้ตามที่ระบุไว้ในกติกาสัญญาก็ได้

กติกาสัญญาความมั่นคงแบบทวิภาคีส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการให้หลักประกันจากรัฐมหาอำนาจว่า ตนจะมาอยู่เคียงข้างกับรัฐที่อ่อนแอเมื่อยามที่ตกอยู่ในอันตราย ชาติที่มีอำนาจมากซึ่งดำเนินนโยบาย ต่างประเทศเพื่อรักษาสถานภาพเดิมนั้นอาจจะลงนามในกติกาสัญญาความมั่นคงเช่นนี้เพื่อจะได้ใช้ เป็นข้ออ้างหาความชอบธรรมที่จะเข้าแทรกแซงหากความมั่นคงหรือบูรณภาพแห่งดินแดนของรัฐที่ อ่อนแอ นั้น ๆ ถูกคุกคาม ยกตัวอย่างเช่น ในตะวันออกกลางในช่วงสงครามเย็นสหรัฐอเมริกา ได้ให้ ความสำคัญกับระบบความมั่นคงขององค์การสนธิสัญญากลาง (เซนโต) โดยได้ลงนามในข้อตกลงแบบ ทวิภาคีกับอิหร่าน กับปากีสถาน และกับตุรกี ในช่วงทศวรรษปี ๑๙๕๐ ส่วนกติกาสัญญาความมั่นคง แบบทวิภาคีของสหรัฐอเมริกา ฉบับอื่น ๆ ได้แก่ ที่สหรัฐอเมริกา ทำกับฟิลิปปินส์ กับญี่ปุ่น กับเกาหลีใต้ กับไต้หวัน และกับสเปน

๔ . DUNKIRK TREATY แปลว่า สนธิสัญญาดันเคิร์ก

เป็นสนธิสัญญาความมั่นคงระยะเวลา ๕๐ ปีที่ลงนามกันระหว่างอังกฤษกับฝรั่งเศสเมื่อปี ค.ศ.๑๙๔๗ มีข้อความเรียกร้องให้มีการปรึกษาหารือและปฏิบัติการร่วมกันในการต่อต้านการรื้อฟื้นการรุกรานใด ๆ ของเยอรมนี สนธิสัญญาดันเคิร์กว่าด้วยความเป็นพันธมิตรและการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันนี้ได้กำหนดให้มีการปรึกษาหารือกันอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับเรื่องทางเศรษฐกิจและเรื่องทางการทหาร

สนธิสัญญาดันเคิร์กมีรากฐานมาจากความเกรงกลัวที่ถูกกระตุ้นจากความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่เยอรมนีชอบเข้าครอบงำทวีปยุโรปมาตลอด สนธิสัญญาฉบับนี้เป็นสัญญาฉบับบ่งบอกถึงการกลับมาเป็นมหาอำนาจอีกครั้งหนึ่งของฝรั่งเศสหลังจากที่ได้ประสบกับความหายนะในสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อปี ค.ศ.๑๙๔๘ สนธิสัญญาดันเคิร์กได้ทำหน้าที่เป็นแกนกลางให้มีการจัดตั้งองค์การสนธิสัญญาบริเตนส์ที่ขยายการให้หลักประกันความมั่นคงแบบทวีภาคีครอบคลุมไปถึงเบลเยียม เนเธอร์แลนด์และลักเซมเบิร์ก เมื่อปี ค.ศ.๑๙๕๕ องค์การสนธิสัญญาบริเตนส์ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นสหภาพยุโรปตะวันตก (ดับเบิลยูอีซี) และมีเยอรมนีกับอิตาลีเข้าร่วมเป็นสมาชิกด้วย ส่วนวัตถุประสงค์ของสหภาพยุโรปตะวันตกก็ได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปจากการป้องปรามเยอรมนีไปเป็นการปฏิบัติการร่วมกันในกรณีที่ถูกโจมตีจากสหภาพโซเวียต สหภาพยุโรปตะวันตกเป็นฐานนำไปสู่การขยายนาโตออกไปโดยให้รับเยอรมนีตะวันตกเข้ามาเป็นสมาชิกด้วย อย่างไรก็ตามสนธิสัญญาดันเคิร์กยังมีผลบังคับใช้อยู่จวบจนทุกวันนี้
